

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Naročnina za ozemlje SHS: letno 180 Din, za ½ leta 90 Din, za ¼ leta 45 Din, mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plača in toži se v Ljubljani.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Simon Gregorčičevi ulici. Dopisi se ne vračajo. — Štev. pri čerkovnem zavodu v Ljubljani 11.953.

LETO IX.

Telefon št. 552.

LJUBLJANA, 25. novembra 1926.

Telefon št. 552.

ŠTEV. 138.

Konferenca o naših bodočih železniških zvezah.

Dne 23. novembra se je vršila na inicijativno Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani konferenca raznih interesentov, da zavzamejo stališče glede bodoče železniške mreže v Sloveniji. Na železniški konferenci v Beogradu je bilo zastopnikom gospodarskih krogov predloženih 6 obširnih študij z načrti za rekonstrukcijo in izpopolnitev naše železniške mreže. Ti načrti so rezultat šestletnega proučevanja raznih predlogov interesentov za zgradbo železniških zvez. Železniška konferenca, ki se ponovno sestane sredi decembra v Beogradu, bo imela nalogo, da sestavi zakonski predlog za gradbo železniške mreže, ki bo kot mišljenje strokovnih in gospodarskih krogov predložen Narodni skupščini in bo tvoril podlago za vse bodoče železniške investicije in gradbeni program.

Železniški konferenci predloženi načrti predstavljajo razna mišljenja in vsebujejo različne konkurenčne predloge tudi glede omrežja v Sloveniji in njegove izpopolnitve, glede katerih je bila naloga večerajšnje konference, da zavzame svoje stališče, koje naj zastopniki slovenskih gospodarskih krogov zavzamejo pri razpravah v Beogradu.

Konferenco je otvoril šef zborničnih uradov g. dr. Fran Windischer. Razprava se je vršila na podlagi primerjalnega referata zborničnega tajnika g. Ivana Mohoriča o predlogih za rekonstrukcijo in izpopolnitev železniške mreže v Sloveniji. Njegov referat se v bistvu krije z izjavami našega članka: »Problem naše bodoče železniške mreže«. Razprave, odnosno debate o referatu g. Mohoriča so se udeležili pomočnik direktorja drž. železnice v Ljubljani gosp. ing. Schneller, pomočnik direktorja drž. železnice v Zagrebu g. ing. Klodič, zastopnik mariborskega velikega župana dvorni svetnik g. dr. Stare, vseučiliški profesor g. ing. Hrovat, generalni ravnatelj Trboveljske premogokopne družbe g. R. Skubec, ravnatelj Zadrugne zveze g. Avsenek, vladni svetnik g. Župnek, tajnik Zveze industrijev g. dr. Golia, tajnik akcijskega odbora za gradbo železnice Kočevje — Vrbovsko g. Lovšin, zastopnik okrajnega zastopa v Ptuj g. dr. Fermevc ter referent zbor. tajnik g. Mohorič sam.

Tekom razprave je vladni svetnik g. Župnek obširno razložil in utemeljil svoj načrt za zvezo Slovenije z morjem iz Kočevja potom Čabra na postajo Delnice na Reško progi. O njem se je izjavil g. ing. Schneller, da v bistvu ni slab, ker veže najvažnejše kraje Gorskega Kotorja z Reško progom v Delnicah.

Dvorni svetnik g. dr. Stare je v svojem govoru preciziral solidarno stališče mariborske oblasti glede naše železniške mreže. V svojem govoru se je zavzel za rekonstrukcijo proge Zidani most — Zagreb, za gradbo železnice Pragersko — Rogatec — Krapina, za gradbo železnice Sevnica — St. Janž in za gradbo železnice, ki naj veže Slovenijo z morjem po čim krajši in cenejši poti. Izrekel se je tudi za gradbo proge Rečica na Paki — Kamnik in protestiral proti nameri, da bi se proge Dravograd — Maribor in Pragersko — Kotoriba reduciralo na nižjeredne proge. S tem je v celoti podal program tudi za ljubljansko oblast,

ki še danes ni edina, po katerem načrtu naj se izvede zveza Slovenije z morjem.

Generalni ravnatelj Trboveljske premogokopne družbe g. Skubec je v svojem govoru naglašal, da je zveza z morjem za Slovenijo vitalnega pomena. Nismo si pa edini v tem, kako naj se ta zveza izvede. Imamo tri projekte. Vsak od njih ima svoje zagovornike med gospodarskimi interesi. Po njegovem mnenju se tako važna stvar, kakor je zveza Slovenije z morjem ne more objektivno odločiti pred širokim forumom, ampak naj bi se ta naloga poverila posebnemu odboru, ki bi obstojal iz treh zastopnikov gospodarskih krogov in treh tehnikov pod predsedstvom zborničnega predsednika. Njihova odločitev naj bi bila mero-dajna.

Tajnik akcijskega odbora za progo Kočevje — Vrbovsko g. Lovšin se je proti koncu zborovanja izrekel proti temu predlogu in izjavil, da že šest let študiramo, kako naj se proga izvede, sedaj je pa skrajni čas, da se odločimo. Odločitev ni težka, kajti za štiri petine Slovenije je Klodičeva proga najprimernejša zveza z morjem.

Glede celega železniškega programa se je doseglo soglasje, glede načrta, po katerem naj se zveže Slovenija z morjem, pa je bilo nemogoče doseči sporazum. V tem oziru je konferenca naročila delegatom, da se na beograjski konferenci zavzamejo za zvezo Slovenije z morjem, ne da bi navajali, kateri načrt priporočajo.

Ing. Hrovat je popolnoma pravilno naglašal, da ovira odločitev samo vprašanje plazovja. Po njegovem mnenju naj bi se o tem zaslišalo strokovnjake-geologe, ki naj bi ugotovili, katera proga je po plazovju bolj ogrožena.

Konferenco je zaključil zbor. tajnik g. Mohorič z vabilom na navzoče delegate beograjske konference, da se odzovejo zborničnemu vabilu na sestanek, ki se bo vršil prve dni meseca decembra, da se dogovore za enoten nastop.

SKANDINAVSKE VALUTE.

Proti volji Norveške banke je šel tečaj norveške krone neprestano kvišku in je bil okoli 20. t. m. na 97% zlate vrednosti krone. Sicer je Norveška banka zmeraj nameravala povratek k staremu pari, a z ozirom na deflacijsko krizo, ki bi mogla biti s tem v zvezi, naj bi se vršilo to dviganje kar moči počasi in po etapah. Banka pa na tečaj krone ni mogla dosti vplivati in je morala prepustiti vodstvo spekulaciji; ta je gnala krono vedno višje in je onemogočila vse poskuse stabilizacije. Boj med banko in spekulacijo se je v zadnjem času javil najbolj jasno v tem, da so norveško krono v prostem prometu cenili dosti višje kot na borzi. Zdi se, da je Norveška banka dirko opustila in da je prepustila krono njeni usodi, in je vsak dan pričakovati, da pride norveška krona na svojo staro pari-vrednost nazaj. Govorijo celo, da se bo Norveška z začetkom prihodnjega leta skupaj z Dansko povrnila k zlati vrednosti. Bankotehniško je to tembolj možno, ker je v obtoku se nahajajoča množina bankovcev s 130% krita z zlatom in zlatimi valutami. A neizogibna je težka deflacijska kriza; kajti norveško gospodarstvo se ne more kar tako prilagoditi zvišanju kron-ske vrednosti za 70%, nastopivšemu v zadnjih dveh letih.

Padec švedske krone švedsko javnost

zelo razburja. Švedska krona je tako padla, da se je splašal izvoz zlata v Berlin. Vzrok je neugodni razvoj plačilne bilance. Bistveno vsled angleškega premogovnega štrajka se je švedska zunanja trgovina letos bolj neugodno razvijala kot lani. V pravi eksportni seziji, maj—september je bil letos preveč izvoza samo 36 milijonov kron, lani pa 70. Nobene možnosti ni, da bi se to nazadovanje z drugimi postojankami izenačilo; nasprotno, dvignil se je poleg tega še švedski eksport kapitala. V prvih lanskih devetih mesecih je znašal 30.3 mil. kron, v letošnjih pa 64.5. Vzrok je ta, da dajo inozemska posojila boljše obrestovanje kot švedske obligacije. V mnogih krogih mislijo, da je kot protidredba proti temu razvoju zvišanje obrestne mere neobhodno potrebno. Švedska obrestna mera je že več kot eno leto ista, 4%.

NAŠE POŠTNE PRILIKE.

Naša pošta je pred vojno radi svoje točnosti slovela. To lastnost si je znala ohraniti tudi še po prevratu. Saj je pošta izmed vseh državnih naprav kot prva vzpostavila redno poslovanje. Skoro na mah je prešla iz starih v nove razmere. Toda kar smo morali brezpogojno priznati poštni upravi prva leta po prevratu, ji danes žal ne moremo več. Mesto priznanj se čujejo pritožbe, z dneva v dan bolj glasne. Znanе so vsakemu dezolantne telefonske razmere, peripetije našega poštno paketnega prometa in nikdo ne more pojmiti, da se pri tem poštna pristojbina z dneva v dan še višajo. Pri prirojeni nam potrepljivosti pa molčimo in vse to mirno prenašamo. Potrebno je pa vendar, da se posamezne pritožbe iznesejo tudi v javnost in da se skuša z javno kritiko od pomoči vsaj večjim nedostatom. Pred seboj imamo kuverta pisma, poslanega od Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu trgovski zbornici v Ljubljani. Pismo je bilo oddano kot priporočeno in ekspresno v Zagrebu 20. t. m. (po poštnem pečatu), a dospelo je naslovniku šele 24. t. m. Ta primer ne potrebuje menda nobenega komentarja. Ne vprašamo, kje je pismo ležalo, zahtevamo le, da se taki primeri ne ponovijo. Mero-dajni faktorji bi morali skrbeti za to, da se taki nedostaki, ki morajo povzročiti interesantom največje gmojne škode in popolnoma ubijajo vsako zaupanje do državnih naprav, odpravijo. Tu je treba temeljite remedure.

Naš sladkor. Zagrebški industrijski krogi pravijo, da bodo sladkorne tovarne krile lahko vso domačo porabo. Pridelek sladkorne pese je bil zelo dober. Povodnji so sicer veliko sladkorne pese uničili, a kar je ostalo, je kvalitativno zelo dobro in zadostuje za domačo preskrbo. Za izvoz pa jugoslovanske sladkorne tovarne letos pač ne bodo imele nobenega sladkorja.

Novi stroji v Rusiji. Na termotehniškem zborovanju v Moskvi so ugotovili, da je v Sovjetski zvezi vsega skupaj 237.400 mehaničnih motorjev in 50.000 parnih kotlov. Večina kotlov je bila montirana že pred letom 1912. Motorje morajo z 29% takoj nadomestiti z novimi, kotle pa s 36.5%. Za to bo potrebnih 334 milijonov rubljev. Vrh tega bo v prihodnjih petih letih potrebnih 530 milijonov rubljev za nove inštalacije.

Ali si že pridobil »Trgovskemu listu« vsaj enega novega naročnika?

Ivan Mohorič:

Problem naše bodoče železniške mreže.

(Nadaljevanje.)

Na šestem mestu komaj postavlja načelo, da naj se z novo mrežo omogoči tudi večje izkoriščanje naravnih bogastev in olajša prevoz blaga v one kraje, kjer ga primanjkuje kakor tudi da se favorizira naš izvoz. Kot primer navaja potrebo poboljšanja zvez z Vojvodino, ki nima premoga in lesa, ki pa ima žita, katerega potrebujejo zopet oni kraji, ki so bogati na premogu in lesu, ker nismo v stanju zaradi pomanjkanja komunikacijskih sredstev povečati produkcijo v Tuzli.

Na zadnjem mestu pa pripominja, da je treba pojačati kapaciteto onih prog, ki spadajo v črte mednarodnega prometa, da se omogoči hitrejši promet in boljše izkoriščanje prog.

Direkcija za gradnjo železnice je pri sestavi svojega projekta vzela za podlago obstoječo mrežo in predlagala novogradnje tako, da ne konkurirajo že obstoječim progam, marveč jih pojačujejo in ki rešujejo z enim mahom več zahtev. Ona favorizira obstoječe gospodarske centre in izbegava to, da bi odpirala nove centre potom novih komunikacij. Stoji na principu, da je treba v perifernem delu graditi normalne tire, v planinskem centralnem delu pa tudi nadalje ozki tir, da s naši gospodarsko še slabi državi ne naprtijo prevelika bremena, ki jih v današnjem stanju ne moremo prenesti. Ona računa tudi z dejstvom, da nas plovne reke vežejo s celo centralno Evropo, ki je najbližji in naravni potrošač vseh naših poljskih pridelkov ter da imamo preko Braje izhodišče na celo Sredozemsko morje.

Končno povdarja, da so naše obstoječe proge zavzele najboljše smeri, ki so bile v danih prilikah mogoče in zato predlaga rekonstrukcijo samo tam, kjer je obstoječa mreža stvorila potrebo močnejše železniške kapacitete.

Po cenah, ki so bile začetkom lanskega leta, računa ta načrt, da bi stala rekonstrukcija obstoječih prog v normalnotirne prvovrstne železnice 1.282 milijonov dinarjev, za normalne drugega reda 300 milijonov, za ozkotirne prvega reda 87 milijonov a za odkup in popravilo banatskih železnice preliminira 322 milijonov dinarjev.

Za novogradbo železnice v skupni dolžini 3.010 km predvideva 9.312 milijonov dinarjev gradbenih stroškov in sicer naj bi se gradilo normalnotirnih prvega reda 49 km, drugega reda 685 km, tretjega reda 833 km, od ozkotirnih prvega reda 508 km, drugega reda 935 km.

V prvi vrsti je tu predvidena gradnja drugega tira na progi Beograd — Indija. V skupini normalnotirnih drugega reda je proga Varaždin — Koprivnica, ki bi bila važna za direktni promet med Varaždinom in Osjemkom.

Slovenija pride na vrsto šele med tretjerednimi progami in sicer predvideva ta projekt pri nas edinole zgradbo zveze Kočevje — Brod Moravice v dolžini 51 km. Ta proga bi stala po tem načrtu: doljni ustroj z zgradbami 180 milijonov, mostovi in tračnice 18 milijonov Din, vozni park 12 milijonov dinarjev, torej skupno 210 milijonov dinarjev in bi gradbena perijoda trajala dve leti. Od ozkotirnih ne pripade na naše kraje nikaka zveza. Od rekonstrukcij tudi na Slovenijo ne pripade ničesar, marveč gre vse za glavno progo Zagreb — Beograd — Djevdjelja.

Referat pripominja, da vsota, ki je potrebna za izgradbo mreže, za naše prilike ni tako velika in se izjednačuje enoletnemu državnemu proračunu. Z njim pa bi se doseglo rekonstrukcijo 1.887 km stare proge, odkup in rekonstrukcijo 242 km privatnih starih in preko 3000 km pa bi se zgradilo novih prog.

Ako se železni material in vozni park nabavi v Nemčiji, bi se vsota znižala na 8.763 milijonov dinarjev. Referat pripozna, da gre glavni del predlaganih novih prog skozi siromašne kraje in bodo vsled tega te proge dolgo vrsto let pasivne. Pravi pa, da je država dolžna, da vzame nase to breme pasivnih prog. S tem je postavljeno veliko načelno vprašanje, kateremu je treba zavzeti stališče.

Referat pripominja, da pri tem projektu ostaneta dve vprašanji nerešeni, in sicer, da se obstoječa mreža izpopolni tako, da izgubi značaj periferne mreže in omogoča komunikacije tudi preko onih centrov, ki so za primer vojne nevarni in drugič, da se da vsem krajem najbližje izhodišče na morje. Ako bi se hotelo rešiti še to vprašanje, potem bi bilo treba izvršiti še raznih rekonstrukcij in novogradb za 2.734 milijonov dinarjev ali 24% več kot prvotno predvideno.

Konečno prehaja referat na razmotrivanje vprašanja vloge vodnega prometa reške in morske plovbe v odnosu z železnicami in reciprocitete, ki obstoja med obema in predvideva za zgradbo pristanišč 1.000 milijonov dinarjev. Edina železniška zveza, ki bi prišla za Slovenijo po tem referatu v poštev, bi se gradile še le v drugi polovici te 21-letne gradbene perijode torej v letih 1937 do 1946.

V drugem delu referata, kjer ocenjuje obstoječo mrežo, ugotavlja, da so smeri svetovnega prometa že dane in ustaljene in da ni pričakovati nobenih novih smeri in da tudi ni po naših močeh, da bi take nove smeri mogli ustvariti. Kot proge prvega reda označuje v Sloveniji proge Rakek — Ljubljana — Zidani most — Maribor, ter Zidani most — Zagreb. Je pa v tem nedosleden, da za rekonstrukcijo proge Zidani most — Zagreb ne predvideva nikakega kredita. Za ostale prvovrstne proge in sicer Pragersko — Kotoriba in Maribor — Dravograd pravi, da ostanje sicer take kot so, vendar se mora promet na njih vršiti kot na drugovrstnih progah, ker to odgovarja sedanjim razmeram in se mora iz tega razloga na njih reducirati osebje. Tu sem mišljenja, da mi z ozirom na obnovev mednarodnega brzovlakovega prometa na obdravski transversalki, kakor tudi na obstoječi mednarodni promet na gorenjskih progah, ne moremo dopustiti, da se s temi programi ravna kot z drugovrstnimi, ker so bile vsaj karavanška železnica grajene kot prvovrstne in se na njih vrši tudi brzovlakovni promet.

V podrobnem opisu predlagane mreže izvaja referat, da je načrt za zvezo Kočevje — Brod — Moravice predviden kot tretjevrstna proga, ker je podaljšanje dolenjskih železnic, ki so proge tretje vrste.

S to zvezo bi se spoj s Sušakom skrajšal za 128 km, torej ravno na polovico sedanje oddaljenosti preko Karlovca. Za Celje bi se oddaljenost preko Ljubljane in Kočevja zmanjšala na 214 km, dočim bi zveza preko Zidanega mosta — Sevnice — St. Janža — Trebnjega — Novega mesta — Črnomlja — Vinice, Lukovdola in Srpskih Moravic znašala 190 km. Za teh 24 km prihranka bi bilo treba graditi 53 km novih prog v zelo težavnem terenu. Sedaj je Celje oddaljeno od Brod Moravic preko Zagreba 248 km.

Po tem načrtu torej sploh izpadejo uzakonjene proge St. Janž — Sevnica in Kočevje — Srpske Moravice, katere smo z velikim naporom svoječasno spravili v zakon. Gradila bi se za 100 milijonov dinarjev dražja proga Kočevje — Brod Moravice, ki je kakor je razvidno iz študije direktorja ing. Klodića neprimerno neugodnejša, kakor pa uzakonjena proga.

Končno ne predvideva rekonstrukcije za Zidani most — Zagreb, pač pa redukcije na obdravskih progah. Mišlim, da je v teh točkah zvanični pro-

jekt za nas nesprejemljiv. Projekt je bil delan leta 1924 odnosno po zimi 1. 1925, ko rezultati trasiranja kočevske proge v državni režiji še niso bili znani.

Načrt in mišljenje udruženja inženjerjev in arhitektov.

Mišljenje udruženja je nekaj protest in kritika programa železniških gradb, ki je bil uzakonjen v zakonu o stotomilijonskemu dolarskemu posojilu glede jadranske proge.

Imenovano udruženje je na konferenci dne 5. avgusta 1922 sprejelo v svojo mrežo generalnega načrta v Sloveniji sledeče proge:

5. Kočevje — Reška proga (B. Moravice).

6. St. Janž — Sevnica,

7. Rogatec — Krapina — Golubovac,

8. Murska Sobota — Ljutomer — Ormož.

Po datumu je načrt udruženja najstarejši projekt, predstavlja pa mišljenje največje organizacije tehničnega sveta v naši državi. Brez dvoma bi danes to mišljenje izpadlo po rezultatu 6-letnih študij precej drugače kot leta 1922. V objavljenem objašnjenju konstatira udruženje, da je cela proga Varaždin — Koprivnica in St. Janž — Sevnica v lahkem terenu, dočim je od proge Rogatec — Krapina — Golubovac 16 km v lahkem terenu in 10 km v težkem terenu. Zvezo Kočevje — Reška proga (Brod - Moravice) klasificira, da je v težkem terenu, da pa ima pri tem tudi lahkih partij. To mišljenje je bilo prenešeno neposredno po uzakonjenju stotomilijonskega dolarskega posojila in je zato udruženje izjavilo, da obžaluje, da Narodna skupščina ni temeljito proučila z tehničnimi in gospodarskimi krogi to vprašanje, marveč je v največji naglici uzakonila program, ki ne odgovarja interesom naše države. Nastopa proti gradbi proge preko stare Srbije in Makedonije iz Beograda na morje, za kateri je bil določen največji del posojila, kar označuje kot zelo težko politično pogreško. Kakor vidimo, zastopajo glede nas stališče, da naj se močnejše spoji omrežje Hrvatske z omrežjem v Sloveniji in to dopolni v eno celino.

(Dalje sledi.)

Kako je v Franciji?

V ekspertizi o francoskem finančnem problemu je podal ugledni francoski državnik de Jouvenell, eden najuglednejših članov francoskega senata, sledečo izjavo:

Gospodarski in finančni položaj Francije je jako ugoden in nimamo nikakega povoda, da bi pobešali glavo. Naša država je bogata in gospodarstvo se zdravo razvija. V Franciji nimamo brezposelnosti, nasprotno še pomanjkaje nam delovnih moči tako, da zaposlujemo tri milijone inozemskih delavcev. Industrija je tako zaposlena, da niti ne more vseh naročb sproti izvršiti. Ne smete tudi pozabiti da je Francija država, ki ima na glavo prebivalstva — za Ameriko — največ zlata. Celotno več nego Anglija. Težave, v katerih smo se nahajali in v katerih se še danes nahajamo, so samo prehodnega značaja in so jih v glavnem povzročili špekulativni manevri.

Od nekdanj sem prepričan zagovornik stabilizacije, dočim smatram, da valorizacija ni izvedljiva. Seveda bi povzročila tudi stabilizacija resne gospodarske težave, na katere se moramo pripraviti. Težka industrija bo pač morala računati z nazadovanjem, toda po gotovem času, v katerem bo morala izvesti razne omejitve, se bo znova okrepila. Sicer pa ima Francija zelo izdatno luksuzno industrijo. Gospodarsko krizo, ki bo nastopila kot posledica konsolidacijskega procesa valute, bo brez posebnih žrtv prenesla. Tudi s tujskim prometom, ki donša v državo zlato, moremo še nadalje računati. Sedanji gospodarski položaj države je jako ugoden, da celo ovira izboljšanje valute. Nihče ne trpi v Franciji danes pomanjkanja, tudi poljedelstvo se ne pritožuje. Kljub temu pa o kakih inflacijskih konjunkturah niti govoriti ne moremo.

Krizo, katero pričakujemo kot možno posledico stabilizacije, bomo izkušali paralizirati z velikopoteznimi odredbami. Prva žrtve bo pač en del inozemskih delavcev. Potem bomo pričeli z javnimi deli, na primer z elektrifikacijo države. Francija je bogata na vodnih silah, ki se morajo izkoristiti. Tudi kolonije bi mogle ugodno vplivati na naš finančni in gospodarski položaj. Saj razpolagajo z zakladi v neizmerni množini, ki se še ne izkoriščajo. Uprava bo pač morala stremeti za tem, da jih prične izkoriščati.

Kar se tiče sporazuma z Ameriko glede odplačila dolgov, sem izrecno in brezpogojno za to, da se ratificira. Za to imam različne razloge. Najprej moralnega značaja. Prevzeli smo obveznosti iz dolžnih pisem in te obveznosti moramo poravnati. Francija mora svoje obveznosti respektirati in jih vestno izpolnjevati. Amerika je bila pri razpravi o problemu dolgov zelo uvidevna. To nam nalaga dolžnost, da smo napram njej tem bolj obzirni. Mellon-Bérengov sporazum je »engagement proper« in imam utis, da je tudi ministrski predsednik za ratifikacijo. Poleg moralnih imam pa tudi praktične razloge za čimprejšnjo ureditev problema dolgov. Morebiti bomo rabili zunanja posojila ravno za že omenjena javna dela, preje moramo pa brezpogojno urediti sedanje dolgove.

Francosko gospodarstvo je v ozkih stikih z gospodarstvom drugih evropskih držav. Nujno bi bilo želeči, da se evropske države še bolj združijo za skupno delovanje. Ako naj se to izvrši potom »Združenih držav evropskih« ali na kak drug način, ni glavna stvar. Glavno je, da se Evropa sporazume za ožje sodelovanje in polagoma odpravi številne carinske meje.

K. Tiefengruber:

Mednarodna trgovska novčanica.

(Konec.)

Novčanico, ki si jo izberemo za mednarodno plačilno sredstvo, imenujemo »Or«, ki reprezentira torej vrednost 1 grama čistega zlata.

V obče se vršijo poravnave mednarodnih obveznostij z izmenjavo vsakovrstnega blaga, vsak import se končno krije na nekak plačilni način, istotako tudi vsak eksport.

Organiziran plačilni promet se mora držati načela, da se polagoma trgovska bilanca v vsaki državi izenači, trajno aktivne ali pasivne bilance torej nikjer ne sme biti; plačila, ki se iztekajo v inozemstvo, se vrnejo v doglednem času v tej ali oni obliki. Po našem načrtu bi taka plačila sploh odpadla, tuzemski uvoznik naj plača tuzemskega izvoznika; sicer pa imamo že itak v tem pogledu nekako vzporednost z bančnimi nakazili in devizami, samo da manjka urejeno ustrojstvo za mednarodne trgovske poravnave.

Resne, čeravno ne nepremostljive težave bi delalo vprašanje preračunavanja or-valute na nacionalne novčanice.

Dokler or kot plačilno sredstvo ne notira na svetovnih borzah, ki bi določale vrednost čistega zlata, bi se vzela za podlago preračunavanja vrednostna povprečnina po sledečem vzorec, ki se opira na dnevni tečaj priznane visoko vrednih valut:

po pfund šterlingu je 1 gram čistega zlata danes vreden 39 Din,

po dolarju je 1 gram čistega zlata danes vreden 42 Din,

po švicarskem franku 43 Din.

Aritmetična povprečnina iz teh treh zaključkov je 42 Din; in po tem kursu se sprejemajo za dotični dan plačilne prijave v orih pri obračunskem uradu v Beogradu.

Ko se udomači mednarodna novčanica, bo seveda or na borzah notiral ter se bo njegova vrednost po borznih uganah ugotovila in tedaj navedenega računkega pripomočka ne bo treba.

Trgovstvo se bo mednarodne valute kmalu privadilo, računi in izvlečki se bodo izstavljali v orih, istotako ponudbe in cene. Tako se bodo n. pr.

izvršile blagovne arbitraže špedicijskih podjetij po or-kurzu; mednarodni tarifi, carinske postojanke itd., vse se bo izrazilo v orih. — V doglednem času izpodrine ta mednarodna valuta vse devizne kurze, ker je or absolutna stalna vrednost, devize pa vseskor predstavljajo relativne številke. Če poskoči deviza, pomeni to nazadovanje lastne devize oziroma da se je vrednost tuje valute zvišala.

Iz or-kurza pa je nesporna vrednost lastne valute na svetovnih tržiščih razvidna.

Stvar bi se dala po sledečih navodilih organizirati:

V vsaki državi se osnuje osrednji urad za mednarodni trgovski obračun, pri nas bi se ta posel poveril n. pr. čerkovnemu zavodu.

Vsi ti uradi obračunavajo medsebojno po valutni enoti »or«. Za vse članice svetovne obračunske zveze uraduje recimo, v Bernu centrala, ki vodi takorekoč glavno knjigo mednarodnih obračunov.

Inozemski interesi prigrasijo terjatve, oziroma obveznosti pri pristojnem obračunskem uradu in sicer v orih ali v lastni ali kakih drugi državni valuti.

Vse te prijave zbirajo uradi, jih razdele po državah ter preračunavajo na ore, v kolikor je to še potreba; v gotovih obrokah, recimo tedensko, se zadevni sezname sklenejo, vsote pa brzojavno sporočijo centrali v Bernu, ta zopet ugotovi na podlagi teh poročil obveznosti za vsako državo ter obvesti dotične urade o računskem sklepu brzojavno.

Vsaka država ve sedaj natanko, kaj je v orih inozemstvu dolžna in kaj ima dobiti. Za slučaj, da so v gotovi dobi obveznosti večje nego terjatve, se mora to v prihodnji proračunski dobi na ta način izenačiti, da se za presegaajoč znesek prijave odklonijo in si morajo dotičniki poiskati druga pota za izterjanje svojega dobroimetja, ali pa počakati do uspešnejše trgovske bilance. Za poravnave terjatev so samo vsote na razpolago, ki jih inozemstvo dolguje.

V tem smislu odpadejo vsa denarna nakazila, oziroma vrednostne pošiljatve.

To nam kaže sledeči konkreten primer: Iz enega kilograma čistega zlata se napravi 2790 rentnih mark, oziroma 3444²/₃ švicarskih frankov.

1 or notira torej v Berlinu 2.79, v Curihi pa 3.44, na Dunaju po konformnem ključu 4.72 itd.

Če se v orih fakturira, kreditira in sklenejo dobavne pogodbe, je vsak kurzni riziko izključen.

Škodljive valutne špekulacije bodo ponehale, povzdignila se bo živahnost mednarodne trgovine, ker bo sigurnost plačilnih sredstev gotovo ublažilo vplivala na obrestno mero.

Nadaljna posledica bo pocenitev blaga, ker ne bo treba kalkulirati z valutnimi razlikami. Polagoma se priključijo celemu ustrojstvu še svetovni clearing-promet s čeki, glasečimi se na ore.

Finančni tehniki se odpira v začrtanih načelih široko obzorje, da udeležuje se mogoče probleme v svetovnem gospodarstvu, če se poglobijo znanstveniki v idejo enotne trgovske valute.

Trgovina.

Zastopnika za razpečavanje specijalnih drogerijskih, lekarniških in parfumerijskih predmetov išče neka češkoslovaška tvrdka. Njen natančen naslov je interesentom na razpolago v pisarni Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani.

Zunanja trgovina Nemčije. V oktobru je bila spet pasivna; v čistem blagovnem prometu znaša previšek uvoza 110 milijonov mark, skupaj pa 266 milijonov. Čisti uvoz v oktobru se je v primeri s septembrom dvignil za 167 milijonov mark. Uvoz živil in pijač se je zvišal za 78 milijonov mark, uvoz surovin in polfabrikatov za 46 milijonov mark, uvoz fabrikatov za 43 milijonov. A tudi izvoz se je poživil, primerjan s septembrom. Tudi tu se vidi povišek pri vseh skupinah. Živil in pijač so prodali za 14 milijonov mark več kot v septembru, su-

rovin in polfabrikatov za 8 milijonov mark, fabrikatov za 20 milijonov mark. Uvoz zlata in srebra se je napram septembru dvignil za nadaljnjih 50.9 milijonov in je dosegel znesek 157.9 milijonov. Izvoz zlata in srebra pa kaže majhno nazadovanje.

Zunanja trgovina Rusije v letih 1921 do 1926. Skupni izvoz Rusije je znašal leta 1913 1 milijardo in 520 milijonov rubljev. Leta 1921/22 je bilo faktično prvo leto, ko se more vsaj deloma zopet govoriti o eksportu; znašal je 64 milijonov rubljev. V letu 1922/23 je znašal 133 milijonov rubljev, v letu 1923/24 370 milijonov, 1924/25 567.5, 1925/26 pa že 665 milijonov rubljev. Za leto 1926/27 računajo na ca 780 milijonov. Značilno je, da se je bistveno dvignila specifična teža eksporta industrijskega blaga, zlasti nafte, manganove rude, azbesta, oglja, vžigalic, sode itd. Eksport v Anglijo, Nemčijo, Holandsko, Grško, Perzijo in Francijo je v velikem delu spet obnovljen. — Število dežel, v katere sedaj Rusija izvažja, je 35. Import blaga za industrijsko potrebo se je napram predvojni dobi dvignil za 33%, dočim je import vsakdanjih potrebščin nazadoval za 35.5%. Leta 1913 je import znašal 1.374.000.000 rubljev, leta 1925/26 686.250.000 — bilanca 1925/26 je torej samo prav malo pasivna, za leto 1926/27 računajo import na 688.820.000 rubljev — bilanca bi bila torej aktivna.

Svila v italijanskem gospodarstvu. V gospodarstvu Italije igra svila zelo veliko vlogo. Ako pregledamo statistiko izvoza, zaznavamo, da je Italija v izvozu tekstilij na prvem mestu, a od tega odpade ogromen del na svilo. Svile se izvažja iz Italije za 3 milijarde 773 milijonov in ako od teh odstotno približno 600 milijonov na izvoz umetne svile, nam odpade na naravno svilo okroglo 3 milijarde 173 milijonov lir. To je nekako 20% vsega izvoza. Pred približno 60 leti je imela Italija monopol pri izvozu svile, danes tekmuje z njo Japonska, ki ji se približuje še Kitajska. Japonski se je posrečilo v pol stoletju dvigniti svojo produkcijo svile na 5-kratno produkcijo Italije.

Promet.

Pomorska zrakoplovna šola. Kralj je na predlog vojnega ministra podpisal uredbo o ustanovitvi pomorske zrakoplovne šole. Pouk na šoli bo trajal 11 mesecev. Šola bo imela tri oddelke in bo nameščena v Kotorskem zalivu.

Za zračni promet med Prago, Zagrebom in Trstom. Med češkoslovaško in jugoslovensko vlado je bil sklenjen sporazum za uvedbo rednega zračnega prometa na progi Praga—Bratislava—Zagreb. Italijanski vladi je bil predložen načrt za podaljšanje omenjene proge do Trsta. Sodi se, da bo Italija pristala na ta predlog in da se proga podaljša še do Milana.

Industrija.

Izdelovanje jekla kemičnim potom. Kartel barvene industrije v Nemčiji si je pridobil nov patent za izdelovanje

jekla kemičnim potom. Prvi poizkusi so se v večjem štilu izvršili v analinskih tovarnah na Badenskem in so se po časopisnih poročilih izredno obnesli. Iznajditeljem se je posrečilo železo kemičnim potom pretvarjati v jeklo, ki je boljše, nego sedanje najboljše jeklo. Kemičnim potom izdelano jeklo je izdatno trše in vendar elastično. Na sedanji način se jeklo take kvalitete sploh ne da proizvajati. Po teh prvih poizkusih bodo v Nemčiji v velikem začetku proizvajati jeklo kemičnim potom. Nemška industrija bo vsled nedosegljive kvalitete kemičnega jekla postala glede izvoznih predmetov na svetovnih tržiščih brezkonkurenčna, ker bo mogla najboljše stroje in druge jeklene izdelke postaviti na trg po ceni, ki bo naravnost ubila vso konkurenco, ki bi porabljala na sedanji način izdelano jeklo. Strokovnjaki — tudi inozemski — se o novi iznajdbi polno izražajo in ji proročujejo veliko bodočnost.

Odkritje novih ležišč črnega premoga. Kakor se poroča iz Beograda, so strokovnjaki odkrili v bližini premogovnika Rtanj pri Paračinu velika ležišča črnega premoga. Premog ima 6.500 kalorij in bi bil po izjavah inozemskih strokovnjakov ugoden za produkcijo koksa, kajti koks iz tega premoga bi imel 7.000 kalorij. V bližini Paračina se bo zgradila velika pralnica za premog, kakor tudi priprave za izdelovanje koksa.

Poljska in angleški premogovni štrajk. Bivši minister Szydlowski se je o izvozu poljskega premoga po končanem angleškem štrajku takole izrazil: Po končanem štrajku se bo naš premogovni izvoz v teku dveh do treh mesecev znižal. Med zimo računamo lahko z eksportom pol drugega milijona ton na mesec. Prodajne trge moramo razdeliti v dve skupini, v severno in južno. K severni spadajo Švedska z letno potrebo 4 milijonov ton, Norveška z 2 milijonoma, Danska s 3½, dalje Finska, Estonika, Latvija in Litva s poldrugim milijonom. Skupna potreba tega trga znaša na leto 11 milijonov ton. Poljska računa na tem trgu lahko s prodajo 500.000 ton na mesec, oziroma 6 milijonov ton na leto. K južni skupini spadajo Avstrija s poldrugim milijonom ton, Ogrska z 1, Italija z 12, Rumunija s pol, balkanske države in Češkoslovaška s 4 milijoni ton potrebe na leto. Na tem trgu računi Poljska lahko s 100.000 tonami na mesec, torej z 1.200.000 tonami na leto. Tudi eksport v sovjetsko Rusijo se lahko računi s 100.000 tonami na mesec ali 1.200.000 na leto. Glede Nemčije si mora zagotoviti Poljska pri gospodarskih pogajanjih vsaj 300.000 ton na mesec. Domači konsum na leto znaša 21 milijonov ton. Poljska si hoče tudi pri trgovskih pogajanjih z drugimi državami, ne samo z Nemčijo, zagotoviti primerno prodajno kvoto premoga. Pozabiti tudi ne smemo, da je poljska kovinska industrija v čimdalje ugodnejšem razmahu in da bo zato domači konsum še bolj rasel. O splošnih poljskih gospodarskih problemih priobčimo v kratkem daljši članek.

Poljska in mednarodni jekleni kartel. Minister Kiedron, sedanji predsednik poljskega kovinskega sindikata, je dejal, da poljska kovinska industrija ne namerava pristopiti k jeklenemu kartelnim. Najprvo se morajo urediti notranje razmere. Podaljšanje in razširjenje poljskega sindikata za nadaljnjih pet let je predpogoj za začetek pogajanj. Dalje mora biti Poljski dodeljena kvota veliko večja, kakor je pa sedaj določena. Produkcija in položaj poljske železne industrije sta se v zadnjem času zelo zvišala. Pripisati je to eksportnim premijam in pa povrnitvi carine s strani države. Minister je mnenja, da bodo pristopitveni pogoji za Poljsko tem ugodnejši, čim pozneje se pričnejo pogajanja za pristop. Poljska si osvaja kar naprej nove prodajne trge in gre sedaj za tem, da se tam tudi trdno zasidra. Brž ko se bo to zgodilo, bo Poljska mednarodnemu kartelu stavila lahko druge pogoje.

Denarstvo.

Ameriško zlato. Splošno dosedanje mnenje je to, da so zlate zaloge, ki so se nakopičile v Ameriki med vojno in po vojni, vsled izredne kreditne ekspanzije zadnjih let že skoraj popolnoma porabljene. »Chate National Bank« pa objavlja v zadnji mesečni številki članek, ki pravi, da bi zamogle oddati U. S. A. še sedaj nad 1 milijardo dolarjev, ne da bi s tem svojo kreditno bazo kakorkoli omajale. V istem članku beremo, da je bil razvoj dovoljevanja kreditov po »Commercial Bank« od srede 1922 do srede 1926 večji kakor pa razvoj od začetka leta 1917, ko je vstopila Amerika v svetovno vojsko, do konca vojske v novembru leta 1918. Nova kreditna ekspanzija sloni pretežno na nakupovanju in prodajanju zemljišč, na bančnih investicijah, v raznih vrednostnih papirjih in na financiranju odplačilne kupčije. Po bankah sistema Federal Reserve, ki upravljajo okoli 47% bančnih naložb v U. S. A., so se dvignila samo posejila na hipoteke itd. od leta 1918 do srede tekočega leta za ca 2.100.000.000 dolarjev; to se pravi, za petkratno vsoto leta 1918. V drugih člankih smo pisali, da gredo ameriški krediti zmeraj manj v Evropo, in kar jih gre, da gredo po večini v Nemčijo.

Italijanski 5 in 10 lirski bankovci pridejo iz prometa. Italijansko ministrstvo financ razglašja na temelju kraljevega dekreta z dne 9. septembra 1926, da s 30. junijem 1927 preneha v splošnem prometu zakonita veljavnost italijanskih državnih bankovcev po 5 in 10 italijanskih lir. S 30. decembrom 1927 preneha vsaka njih veljavnost.

RAZNO.

Koncert novinarjev. Prvo vrstna umetniška in družabna prireditev bo tudi letos zopet novinarski koncert 1. decembra v Unionu. Razun Ljubljane, ki svoj pevski zbor reorganizira in zato ne more nastopiti, bodo sodelovale pri koncertu prve ljubljanske glasbene institucije. Na-

stopili bodo orkestralno društvo Glasbene Matice ter pevski zbori Matice, Zvon in Slavca, vsi večinoma z novimi, še ne izvajanimi skladbami. Za ljubljansko javnost izredno zanimivo bo tudi nastop znane mariborske violinske vrtušinje ge. Fanike Brandlove, ki je koncertirala že v vseh večjih mestih Jugoslavije in tudi v inozemstvu. Na klavirju jo bo spremljal prof. Ravnik.

Čehi v Filadelfiji. Čehi pišejo, da ima njih paviljon na razstavi v Filadelfiji ne navaden uspeh. Od vseh tujih paviljonov je bil češki paviljon prvi postavljen in ga obišče vsak dan 20—30.000 ljudi. Industrijsko češko razstavo v industrijski razstavnici palači označajo merodajni krogi kot najbolj posrečeno od vseh inozemskih razstav. Zlasti trdke stekla so zaključile že številne kupčije na debelo; nadrobna prodaja je pa tako velika, da so morale češkoslovaške tovarne poslati na razstavo novo blago, ker gre kupčija tako hitro od rok; zlasti veliko kupujejo Amerikanci češkoslovaško blago za božična darila.

Eksport poljskega premoga. Večkrat smo že pisali, kako ugodna je letos konjunktura za izvoz poljskega premoga in da so Poljaki to konjunkturo tudi izborno izrabili. Kakor poroča sedaj »Industrijski kurir«, je pa znašal izvoz poljskega premoga v mesecu oktobru samo še 1.270.000 ton. Nasproti prejšnjim mesecem pomeni ta znesek zelo veliko nazadovanje. V septembru je znašal izvoz še 1.874.000 ton, k čemur pride še 116.000 ton ladijskega premoga, tako da znaša nazadovanje 720.000 ton ali 36%. Od teh 720.000 ton pride na Gornjo Šlezijo 586.000 ton. Vzrok tega izrednega nazadovanja je v prvi vrsti pomanjkanje vagonov, ki se je v oktobru posebno katastrofalno javilo. Pisali smo že, da so Čehi poljske vagone kar enostavno ustavljali in napolnili s češkim premogom in jih pošiljali na Nemško.

Praška sejmska palača. Čehi si gradijo v Pragi veliko sejmsko palačo. Gradba hitro napreduje. Prva tri podzemna nadstropja bodo kmalu dovršena, nakar bodo začeli z zgradbo osmih nadzemskih nadstropij. Vsa gradba se je nekaj zakasnila, ker so namesto na pesek zadeli na skalo in so morali kos za kosom odstraniti.

Glavne teorije narodnega gospodarstva. V založbi Quelle in Meyer, Leipzig, je izšla pravkar 16. izdaja Spannovega dela: Die Haupttheorien der Volkswirtschaftslehre. Na novo so predelani odstavki o kreditu, rentah itd. Deloma predelan je odstavek o sedanjem stanju nacionalne ekonomije in pa dostavek: Wie studiert man Volkswirtschaftslehre?

Britanski imperij. Imperijalna konferenca za l. 1926. bo kmalu končala svoje delo. Nedeljski listi objavljajo poročila komisije za proučevanje medimperijalnih odnošajev, poročila, ki je velike važnosti in ki predstavlja eden najvažnejših dokumentov v zgodovini velikega imperija. Komisija je zavrnila predlog, po katerem naj bi medimperijalne odnošaje urejeval poseben ustavni zakon. Poročilo pravi: Velika Britanija in

LISTEK.

H. P.:

Tajlorizem v pisarnah.

(Konec.)

Iz statističnih podatkov, nabranih tekoma par let, se da dobiti namreč zelo zanesljive številke in faktorje za kalkuliranje tehničnih naprav, najsibito glede delavnega časa ali materiala. To je zelo važno za takozvane predkalkulacije in cennitve naprav. Kratkovidni podjetniki ali ravnatelji, ki žive samo od danes do jutri, navadno ne mislijo na take malenkosti, ker domnevajo, da se s tem pisarniški stroški brez potrebe zvišajo. Na koristi, ki bi jih imeli pozneje od te stvari, pri tem ne mislijo. Pri današnji ostri konkurenci je treba tudi ostro kalkulirati; to pa je izvedljivo le, če so zanesljivi statistični podatki glede delavnega časa na razpolago.

Knjigovodstvo, ki spada tudi med pisarniška dela, je že precej izkristalizirano. To je eno izmed prvih pisarniških poslov, ki je bilo točno opredeljeno in predpisano. Vendar ni izključeno, da bi se dalo najti še kak boljši sistem. Tako

je sestavil n. pr. nemški tajlorizator E. Winter posebno tajloristično knjigovodstvo, ki je baje bolj enostavno in praktično kot dosedanje ter ga vodi lahko tudi nastavljenec, ki ni izvežban za knjigovodstvo.

Da kolesje pisarniškega ustroja ne obtiči in se ne ustavi, ima vsako racionalno urejeno podjetje vse funkcije točno opredeljene. V kolikor nima za posamezne funkcije dva ali več uradnikov, temveč samo enega, je za vsakega določen namestnik že vnaprej za slučaj, da dotičnik oboli ali pa odide na dopust.

Da se zviša uspeh dela v pisarnah, pa še ni dosti, da se vsa opravila strogo shematizirajo, opredelijo, zmehanizirajo in racionalizirajo, temveč je potrebno gledati tudi na to, da pride pravi človek na pravo mesto, kar je naloga psihotehnik in izbire poklica.

K dobri upravi spada tudi dober kontrolni in pravičen plačilni sistem, ki vpoštevja v enaki meri splošno izobrazbo, strokovno znanje, spretnost, prakso in starost. Kakor se ne more smatrati za pravično, če bi imeli vsi enako plačo, tako je seveda tudi popolnoma zgrešeno, če plačuje podjetje kakšnega nadmonterja bolje kot pa inženerja, kar pri

nas ni posebno redek slučaj. Krivičen plačilni sistem in nizke plače znižujejo znatno efekt dela pri nameščencih in s tem celokupni efekt podjetja.

Ker vpliva visoka temperatura zelo slabo na delovanje, zato izkazujejo meseci junij, julij, avgust najmanjšo delovno intenzivnost, kar velja predvsem za duševne delavce po pisarnah. Iz tega razloga bo moderno podjetje pošiljalo ravno v teh mesecih svoje uslužbence na dopust, kar odgovarja tudi želji večine nameščencev. Tu je treba pripomniti, da 14 dnevni dopust absolutno ne zadostuje. Če imajo šolarji, dijaki, učitelji in profesorji, ki ne vrše nobenega produktivnega dela, po 2 meseca dopusta v obliki počitnic, bi morali imeti delavci, uslužbenci in nameščenci vsako leto vsaj mesec dni dopusta.

Kakršna je pisarna, tako je navadno tudi podjetje. Če je pisarna neurejena, je neurejeno tudi podjetje, kajti pisarna predstavlja, kot je bilo že rečeno, možgane podjetja. Slabo organizirana pisarna ne more delovati uspešno in slabo organizirana tovarna ne more nuditi solidnih proizvodov po nizki ceni pri visoki plači uslužbencev. Mesto da bi uvedli v svoje pisarne racionalne me-

tode ter pritegnili s pomočjo znanstvene reklame s solidnimi in ličnimi produkti z nizkimi cenami, vzorno urejenimi pisarnami ter točno in vestno postrežbo, se omejujejo zanikerno urejena podjetja na to, da love njih zastopniki posamezne konsumente, jim vsiljujejo površno izdelane projekte in ponudbe ter vrhu tega včasih še slabe proizvode za drag denar. Da tudi pri nas marsikatero podjetje ne uspeva dobro, je kriva okolščina, da stojijo marsikje na čelu ljudje brez organizatoričnega talenta, ljudje, ki nimajo smisla za moderne racionalne metode v obratovanju in poslovanju in za moderno reklamo in ki stojijo ravno na nasprotnem stališču kot stoji mož, čegar produkcijska in poslovna teorija vzbuja v zadnjem času interes vsega sveta. Ta mož je Ford.

dominijoni so avtonomni in ustavno enakopravni, niso podrejeni drug drugemu; družji jih ista vez odvisnosti od kro- ne in svobodne članice britanske skupi- ne narodov. Popolna enakopravnost Ve- like Britanije in dominijonov bo odslej temeljni princip, ki bo tvoril podlago za odnošaje med posameznimi deli impe- rija. Komisija za proučevanje interpar- lamentarnih odnošajev je izpremenila tudi naslov kralja. Kralj, ki se je dose- daj imenoval »vladar združenega kra- ljestva Velike Britanije, Irske in domi- nijonov«, se bo odslej nazival »kralja Velike Britanije, Irske in dominijonov«; iz naslova sta torej izpadli besedi »zdru- ženo kraljestvo«. Vsi angleški listi pod- črtavajo veliko važnost listine, ki do- loča enakopravnost Anglije in dominijo- nov. Veliki imperij bo sedaj v bistvu zveza istokrvnih narodov, ki so podre- jeni enemu samemu vladarju. Anglija se je torej odpravila svojim doseda- njim predpravicam v imperiju.

Gospodarske vesti. Devizne zaloge Poljske banke so se zopet dvignile, za 7½ milj. zlatov. Kritje znaša sedaj 260 milijonov zlatov, obtok bankovcev je 550 milijonov, torej znaša kritje ca 47%. — Promet na budimpeštanski borzi, ki je bil v zadnjih letih minimalen, sedaj zopet narašča in je bil v zadnjih dneh prav zelo živahen. — Rumunsko po- sojilo 200 milijonov lir, o katerem smo že pisali, je namenjeno izključno le oboro- ževanju; predmete oboroževanja bo do- bivala Rumunija iz Italije. V prvi vrsti torpedne rušilce, aviatične potrebšine in motorje na nafto. Za ladje bodo upo- rabili 75 milijonov lir. — Ustavljajo se velik angleški sindikat, ki bo dobival petrolej iz premoga po načinu Bergiusa, o čemur pričočamo poseben članek. Sindikat bo obsegal vsa velebritanska država in bo uporabljal za pridobivanje rjavi premog, dočim bodo uporabljali Nemci bolj prah iz premoga. — Zaklju- ček sladkorne kampanje v Češkoslova- ški ni zadovoljil. Povprečna zaposlenost v tovarnah je znašala 29 dni, v lanskii kampanji pa 49 in predlanski 46. — Če- škoslovaški žični kartel so podaljšali za nadaljnjih pet let. — Ameriške, angle- ške, nemške, francoske in belgijske to- varne so se dogovorile v novih cenah za gumí. — Plovba družba Hamburg- Južna Amerika bo na običnem zboru 10. decembra zvišala obratni kapital za 5 milijonov mark. Nove akcije bodo po- nudili s tečajem 150% starim delničar- jem v razmerju 1:1. — British Metal Corporation je naznanila svoj izstop iz kartela bakra. S tem je kartel razbit, vsaj za londonski trg. Izstop se je izvr- šil, ker vsled ameriške protitrušne za- konodaje cene kartela na domačem ameriškem trgu niso imele nobene velja-

ve več. — Hranilne vloge pri 13 budim- peških bankah in pri poštni hranilnici so se v oktobru zopet dvignile in sicer za 5,2 milj. zlatih kron. Kontokorentni računi pa za 27,6 milijonov; prvih je se- daj 185,8 milj., drugih pa 414,4 milj.; to je 21,5% in 56,1% stanja iz leta 1913. — Padec švedske krone ima svoj izvor v ne- ugodnem razvoju švedske plačilne bi- lance, ki se je poslabšala pod vplivom angleškega štrajka na švedsko industri- jo. Pravijo, da je dvig obrestne mere ne- obhodno potreben. Švedska obrestna mera je že eno leto nespremenjena na 4½%. — Število brezposelnih na Češko- slovaškem je šlo v septembru nazaj od 77.000 na 70.000. — Na podlagi statistič- nih pregledov ugotavlja »Giornale d' Ita- lia«, da je predmet v tržaškem pristani- šču tudi v oktobru nazadoval. V vseh pr- vih 10 mesecih januar—oktober je šel promet napram lanskemu letu za 15% nazaj. Pravijo, da bi samo gradba pre- delske železnice nazadovanje lahko vsaj deloma ustavila. Morda bodo pomagali tudi novi dogovori z Nemčijo. — Ceno sladkorja na Ogrskem so v zadnjem času dvakrat zvišali. — Avstrijska d. d. Solo je v smislu zveznega zakona svojo glav- nico določila z 8.700.000 šil. — List »Mit- teilungen d. deutschen Hauptverbandes der Industrie« na Češkoslovaškem pravi o znižanju obrestne mere: Pri znižanju obrestne mere nas je vodila misel, da je pod dosedanjimi kreditnimi pogoji na- ša konkurenčna zmožnost z inozemstvom zelo trpela in da je poleg razbremenitve industrije pri javnih denarnih dajatvah neobhodno potrebna tudi razbremenitev na denarnem trgu. To je pa samo šele začetek končne ureditve naših denarnih in kreditnih razmer.

To in ono. Angleški minister Churchill je izjavil v spodnji zbornici, da hoče an- gleška vlada prodati svojih pet milijonov delnic družbe Anglo-Persian Oil; s tem bo izjavila svoj desintereselement na tej družbi. — Na ameriških borzah so šle sladkorne cene zelo kvišku; krčevito se vzdržuje vest, da hoče kubanska vlada omejiti produkcijo sladkorja na Kubi na 4.500.000 ton. — Češkemu škrobu delajo Italijani tudi na domačem češkem trgu hudo konkurenco. — Odbor Zveze narod- ov, sestoječ iz strokovnjakov osmih dr- žav, med katerimi so Nemčija, Francija, Italija in Švica, se je sestel v Ženevi; na- men mu je preiskovanje onih problemov električnega gospodarstva, ki so po upo- rabi vodne moči in po eksportu električ- ne energije sposobni v sedanjem polo- žaju za mednarodne dogovore. — Za- stopniki jeklenega kartela so se zbrali v Parizu, da eventualno določijo nove cene za surovo železo in da se pomenijo o tekočih zadevah. — Norveška je pred deflacijsko krizo; bomo še obširneje po-

ročali. — S 1. januarjem, stopi pengő definitivno v veljavo; do tedaj morajo biti vsi novi bankovci in vsi novi novi ž v prometu. Da se bo prehod olajšal, bodo dali novi denar v promet že kon- cem novembra in v začetku decembra, in bosta do 1. januarja obe vrednoti v obtoku, krona in pengő. — Nemci so napravili v septembru 880.000 ton su- rovega železa, v oktobru pa 935.000 ton, za 6,28% več. Na dan so napravili v septembru 29.334 ton, v oktobru 30.170 ton. Napram mrcu, ki je imel največjo povojno dnevno povprečnost, je bil okto- ber še za 5,59% nazaj; napram letu 1913 v Nemčiji tedanjega obsega pa 34,3%. Vsa produkcija od januarja do vključno oktobra je znašala 7.595.430 ton. Delalo je popolnoma 97 plavžev, napol 25.

Ljubljanska borza.

Seda, 24. novembra 1926.

Vrednote: Investicijsko posojilo iz l. 1921, den. 75, bl. 78; Loterijska državna renta za vojno škodo, den. 332; zastavni listi Kranjske deželne banke, den. 20, bl. 22; kom. za- dolžnice Kranjske deželne banke, den. 20, bl. 22; Ljubljanska kreditna banka, Ljubljana, den. 140; Merkantilna banka, Kočevje, den. 100; Pva hrvatska štedionica, Zagreb, den. 865, bl. 863; Kreditni zavod za trg. in ind., Ljubljana, den. 170, bl. 180; Strojne to- varne in livarne d. d., Ljubljana, den. 100; Trboveljska premogokopna družba, Ljubljana, den. 320; Združene papirnice Veveč, Go- ričane in Medvode d. d., Ljubljana, den. 105; »Stavbna družba« d. d., Ljubljana, den. 55, bl. 65; »Šešire«, tovarna klobukov d. d., Škofja Loka, den. 104.

Blage: Trami, 16/21, 6 m, feo vag. meja, den. 300; testoni, monte, feo vag. Sušak pri- stanišče, den. 540; deske (smreka, jelka), 33 mm, monte, feo meja, bl. 515; pšenica, 75/76, feo vag. nakl. postaja, bl. 295; koroza umetno sušena, feo vag. nakl. postaja, bl. 155; koroza nova, času primerno suha, feo vag. nakl. postaja, bl. 140; koroza nova, čas- su primerno suha, za december, feo vag. nakl. postaja, bl. 145; koroza nova, času pri- merno suha, za januar, feo vag. nakl. postaja, bl. 150; ajda prekmurska, feo vag. nakl. po- staja, bl. 335; rž, 71/72, 2%, feo vag. nakl. postaja, bl. 225; ječmen krmilni, 62/63, feo vag. nakl. postaja, bl. 170; ječmen krmilni, 63/64, feo vag. nakl. postaja, bl. 180; ječmen letni, 65/66, feo vag. nakl. postaja, bl. 192,50; oves, feo vag. nakl. postaja, bl. 160; otrobi drobní, feo vag. nakl. postaja, bl. 125; fižol beli, 3—4%, feo vag. nakl. postaja, bl. 130; fižol rmeni, 3—4%, feo vag. nakl. postaja, bl. 180; krompir, feo vag. slov. postaja, bl. 135; laneno seme, feo Ljubljana, den. 380; laneno seme Podravina, feo Ljubljana, den. 370.

TRŽNA POROČILA.

Cene na tržaškem trgu. Čeravno je Italija pridelala letos obilo koroze, se le ta radi stalnega vlažnega vremena ne more sušiti. Spričo tega veliko povpra- ševanje po stari in umetno sušeni koro- zi, katero mešajo z novim pridelkom. Fižola je na tržaškem trgu obilo neraz-

prodanega. Tendencia v ovsu ostaja tudi nadalje priznana. Drobni otrobi je na trgu več kot preveč in prodaje so mo- goče le na podlagi izvanredno nizkih cen. Večje povpraševanje vlada po de- belih otrobi, ki so deležni precejšnjega konsumu. Cene tranzitnega blaga v re- laciji Postojna brez italijanske uvozne carine: madžarska 75 kg težka pšenica dolarjev 6.10—6.15, jugoslovenska 74 kg Din 235—240. Umetno sušena koroza Din 200—205, času primerno sušena za takoj Din 185, za december Din 190, za januar Din 195, oves za takoj in za de- cember Din 195—200 (po kakovosti), drobní otrobi Din 145—150, debeli Din 180—195, krmilna moka št. 8 Din 195 do 200, rž bačka in slavonska Din 230 do 240, ječmen 61/62 kg težek Din 200 do 210.

Mariborsko sejmsko poročilo. Na svinj- ski sejem dne 19. novembra 1926 se je pripeljalo 248 svinj, 1 koza. Cene so bile sledeče: Mladi prašiči 5—6 tednov stari komad Din 65—100, 7 do 9 tednov stari 125—150, 3 do 4 mesece stari 250—300, 5 do 7 mesecev stari 420—450, 8 do 10 mesecev stari 525—550, 1 leto stari 1000 do 1200. 1 kilogram žive teže 9.50—10, 1 kg mrtve teže 15—17, koze komad 107.50. Prodalo se je 137 svinj.

DOBAVA, PRODAJA.

Dobave. Direkcija državnih železnic v Ljubljani sprejema do 26. novembra t. l. ponudbe za dobavo ravnalne plošče, 5 meril in 100 lopat. Predmetni pogoji so na vpogled pri ekonomskem odeljenju te direkcije. Direkcija državnega rudni- ka v Kakanju sprejema do 1. decembra t. l. ponudbe za dobavo 200 m³ gramoz in 150 m³ peska. — Vršile se bodo na- slednje ofertalne licitacije: Dne 6. de- cembra t. l. pri odeljenju za mornarico v Zemumu glede dobave 2000 ton angle- škega odnosno vestfalskega premoga. — Dne 13. decembra t. l. pri direkciji dr- žavnih železnic v Subotici glede dobave 20.000 komadov lesenih žeblicev iz bu- kovega lesa. — Dne 20. decembra t. l. pri odeljenju za mornarico v Zemumu glede dobave 33 vagonov moke, dne 21. decembra t. l. pri istem odeljenju glede dobave 2 vagonov testenin, 2 vagonov riža in 2 vagonov fižola. — Dne 23. de- cembra t. l. pri direkciji državnih želez- nic v Ljubljani glede dobave 1340 kom. zavornjakov iz sive železne litine; pri direkciji državnih železnic v Zagrebu glede dobave večje množine raznih vija- kov; pri direkciji državnih železnic v Sa- rajevu glede dobave 1 računskega stroja s kontrolo.

Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki so v pisarni Zbornice za trgovino, obrt in in- dustrijo v Ljubljani interesentom na vpogled.

VINOCET

tovarna

vinskega kisa, d. z o. z., Ljubljana, nudi

: najfinejši in najokusnejši :
namizni kis iz pristnega vina.

ZAHTEVAJTE PONUDBO !

Tehnično in higijenično najmoder-
neje urejena kisarna v Jugoslaviji.

○ Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta št. 1a, II. nadstropje. ○

Edino šivalni stroji in
najboljši koleša

za rodbino, obrt in industrijo so le

JOS. PETELINCA

Gritzner
Adler

Ljubljana, blizu Prešernovega spomenika
Pouk v vazenju brezplačno. — Večletna garancija.

Naročajte in
širite povsod
TRGOVSKI
— LIST! —

TRIKO-PERILO
za moške, žene in otroke,
volna v raznih barvah, rokavice,
nogovce, dokolenice, nahrtni-
niki za kolarje in lovce, dežniki,
kloti, lifoni, žepni robci, palice, vilice, noži,
klarte, potrebščine za šivilje,
krojače, čevljarje, brivce
edino le pri trdku

Josip Petelin
Ljubljana
blizu Prešernovega spo-
menika.

Najnižje cene! Na veliko in malo!

Veletrgovina

A. ŠARABON

v Ljubljani

prilporeča

špecerijsko
blago

raznovrstno žganje
moko in

deželne pridelke
raznovrstno

rudninsko vodo

Lastna pražarna za
kavo in mlin za di-
šave z električnim
obratom.

CENIKI NA RAZPOLAGO!

Se priporoča za tisk
vseh trgovskih,
obrtnih, industrijskih
in uradnih tiskovin.
Lastna knjigovoznica
TELEFON ŠT. 552

TISKARNA MERKUR

TRGOVSKO-INDUSTRIJSKA D. D.

LJUBLJANA, Simon Gregorčičeva ulica 13.

Tiska časopise, knji-
ge, brošure, cenike,
tabele, statute, va-
bila, letake, lepake,
posetnice i. t. d.
TELEFON ŠT. 552